

СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Лекція 1-2
(4 години)

Мета лекції:

розкрити основні теоретичні положення теми лекції, з'ясувати сутність понять “творчість”, “творче мислення”, виокремити методологічні засади педагогіки творчості як галузі загальної педагогіки

План лекції

1. Сутність поняття “творчість”.
2. Педагогічна творчість як предмет педагогіки творчості.
3. Концептуальні засади визначення педагогічної творчості.
4. Завдання сучасної педагогіки творчості.
5. Міжпредметні зв'язки педагогіки творчості з іншими науками.
6. Творчість і майстерність.

Основні дефініції теми:

“творчість”, “творча діяльність”, “педагогічна творчість”, “творча педагогічна діяльність”, “педагогіка творчості”, “принципи педагогіки творчості”

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Загвязинский В. Педагогическое творчество учителя.
– М.: Педагогика, 1987. – 160 с.

Кичук Н. Формування творчої особистості вчителя /
Н.Кичук. – К.: Либідь, 1991. – 96 с.

Сисоєва С. Педагогічна творчість: Монографія /
Світлана Сисоєва. – К.: Книжкове видавн.
«Каравела», 1998. – 150 с.

Сисоєва С. Творча педагогічна діяльність учителя /
Світлана Сисоєва // Обдарована дитина. – 2005. –
№4. – С. 6-14.

ОПОРНІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ

■ *ТВОРЧИСТЬ – ЦЕ*

діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей (нові твори мистецтва, наукові відкриття, інженерно технологічні, управлінські чи інші інновації тощо). Необхідними компонентами творчості є фантазія, уява, психічний зміст якої міститься у створенні образу кінцевого продукту (результату творчості)

ТВОРЧА ОСОБИСТІСТЬ – ЦЕ

це цілісна людська індивідуальність, яка виявляє розвинені творчі здібності, творчу мотивацію, творчі вміння, що забезпечують їй здатність породжувати якісно нові матеріали, технології та духовні цінності, що в більшій чи меншій мірі змінюють на краще життя людини

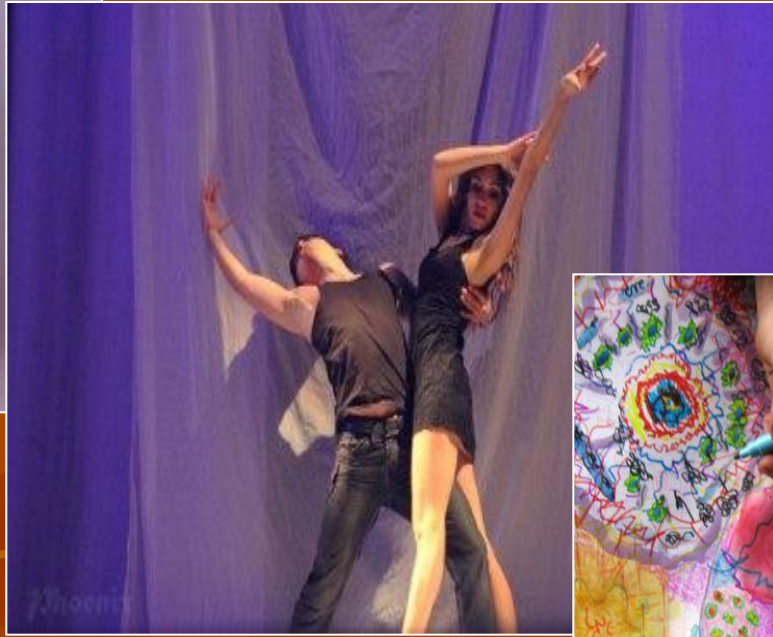
ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ – ЦЕ

засіб реалізації творчих можливостей
особистості (С.Сисоєва)

Модель творчої особистості учня

Що необхідно?

ПЕДАГОГІКА ТВОРЧОСТІ – ЦЕ

галузь загальної педагогіки, яка вивчає закони та закономірності: формування творчої особистості, розвитку та саморозвитку її творчих можливостей у процесі освіти та навчання; створення психолого-педагогічних умов для прояву творчого потенціалу особистості в суспільно корисних та індивідуально значущих для неї видах життєдіяльності

Як і будь яка наука, педагогіка творчості має свій об'єкт і предмет дослідження, закони та закономірності, методологічну основу, основні категорії, принципи, міжпредметні зв'язки тощо.

ОБ'ЄКТ ПЕДАГОГІКИ ТВОРЧОСТІ –

творча взаємодія учасників педагогічного процесу

ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІКИ ТВОРЧОСТІ:

процес формування творчої особистості дитини в її навчально-виховній взаємодії з педагогом. У цьому процесі власні можливості як учня, так і педагога розвиваються й набувають об'єктивного характеру, відбиваючись у конкретних якостях і особливостях їх особистостей

ЗАКОНИ ПЕДАГОГІКИ ТВОРЧОСТІ:

- *закон розвиваючої взаємодії;*
- *закон фасилітаційного режиму педагогічного впливу;*
- *закон взаємозумовленості розвитку суб'єктів педагогічного процесу;*
- *закон неперервної творчої реалізації та самореалізації особистості*

ПРИНЦИПИ ПЕДАГОГІКИ ТВОРЧОСТІ:

- Принцип діагностики.
- Принцип оптимальності.
- Принцип взаємозалежності.
- Принцип фасилітації.
- Принцип креативності.
- Принцип доповнення.
- Принцип варіантності.
- Принцип самоорганізації.

ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ПЕДАГОГІКИ ТВОРЧОСТІ

- творчість;
- творча діяльність;
- педагогічна творчість;
- креативність

Педагогічна творчість як форма здійснення педагогічної діяльності спрямована:

- по-перше, на розвиток педагогічного професіоналізму, його структурних елементів. Дійсно, «...мета педагогічної творчості полягає..., – вважає І. Раченко, – в тому, щоб безперервно удосконалювати новаторську сторону праці. Тільки у цих умовах буде ... рости виконавська майстерність педагога». Творча форма здійснення педагогічної діяльності виступає одним із чинників ефективної професіоналізації працівників освіти;
- по-друге, на вдосконалення елементів педагогічної праці. Залежно від педагогічної ситуації «... потрібні в чомусь нові прийоми, засоби, методи і форми...», і, – на думку К.Платонова, Г.Голубєва, – саме «...педагогічна творчість дає можливість докорінного удосконалення методики». Поза творчістю вирішення педагогічних проблем як теоретичного, так і практичного характеру, принципово не можливо.

Виокремлюють п'ять підсистем творчої педагогічної діяльності вчителя:

- дидактичну,
- виховну,
- організаційно-управлінську,
- самовдосконалення,
- громадсько-педагогічну.

Виводимо чотири рівні творчої педагогічної діяльності вчителя:

- 1-й рівень – репродуктивний;
- 2-й рівень – раціоналізаторський;
- 3-й рівень – конструкторський;
- 4-й рівень – новаторський.

Загальна логіка творчого процесу:

- виникнення певної проблемної ситуації або творчої задачі;
- усвідомлення й уточнення конкретної мети задуму, спрямованого на розв'язання проблемної ситуації чи творчої задачі;
- накопичення спостережень за об'єктом впливу, інформації про нього;
- вибір та реалізація найкращого варіанту розв'язання творчої задачі або проблемної ситуації;
- результат творчого процесу, його оцінка.

Особливості педагогічної творчої діяльності:

- етапи розв'язання творчої задачі тісно пов'язані у часовому відношенні;
- педагогічна творчість здійснюється постійно, щодня, результати її виявляються не одразу;
- вміння прогнозувати подальші можливості розвитку якостей вихованців по початковим результатам впливу, передбачати сприймання результатів власної професійної діяльності;
- творчий процес учителя завжди співзвучний із творчим процесом кожного вихованця і з творчим процесом всього педагогічного колективу;
- педагогічна творчість вимагає від учителя вміння керувати своїм психічним станом, здійснювати безперервний процес педагогічного спілкування.

Завданнями педагогіки творчості на сучасному етапі є такі:

- обґрунтування парадигми педагогіки творчості, яка на сучасному етапі розвитку суспільства має бути гуманістичною та забезпечувати творчий особистісний розвиток вихованця;
- розкриття механізмів навчальних і виховних впливів на творчий розвиток учня;
- обґрунтування законів і закономірностей творчого педагогічного процесу;
- визначення зв'язку між рівнем інтелектуального й особистісного розвитку учнів та формами й методами творчого навчального й виховуючого впливу (співробітництво, активні форми навчання тощо);
- визначення організації та управління творчою навчальною діяльністю учнів і впливу цих процесів на їхній особистісний та інтелектуальний розвиток;
- дослідження основ творчої діяльності педагога, його індивідуально-психологічних і професійних якостей;
- визначення основ діагностики рівня творчих здібностей учнів, засвоєння ними знань, умінь і навичок;
- розроблення основ подальшого удосконалення творчого процесу на всіх рівнях освітньої системи;
- вивчення й узагальнення практики та передового досвіду творчої педагогічної діяльності, впровадження результатів і рекомендацій педагогічних досліджень у практику.

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ПЕДАГОГІКИ ТВОРЧОСТІ З ІНШИМИ НАУКАМИ

Педагогіка творчості стрімко розвивається у сучасних умовах і спрямована на вирішення проблеми формування творчої особистості та підготовки підростаючого покоління до повноцінної життєдіяльності шляхом допомоги їм у самореалізації, самоствердження та самоактуалізації. Для розв'язання окреслених проблем вона співпрацює з іншими науками: філософією, педагогікою, психологією, соціологією, фізіологією людини, етнографією, математикою тощо.

Педагогічна творчість і майстерність

- *Педагогічна майстерність* розглядається як досконале, творче виконання вчителем професійних функцій на рівні мистецтва, результатом чого є створення оптимальних соціально-психологічних умов для становлення особистості кожного учня, забезпечення високого рівня інтелектуального розвитку, виховання кращих моральних якостей, духовного збагачення школярів.
- *Творчість* є обов'язковою умовою майстерності. Педагогічна майстерність учителя формується й удосконалюється на основі його творчої активності, пошуково-перетворюючої діяльності в навчально-виховному процесі.

Педагогічна майстерність – це право чи обов'язок учителя?

- Це право! Кожен учитель здатний розвивати свою майстерність і донести її до учнів
- Це обов'язок, адже без педагогічної майстерності неможливо виховати творчу, обдаровану особистість
- Це талант, це щохвилинна праця, це постійний творчий пошук, це бажання стати майстром

ПЕРЕВІР СВОЇ ЗНАННЯ

■ *Творчість – це:*

а) рівнева організація соціальних ніш і своєрідні, стихійні, саморегулюючі соціальні квоти;

б) основна якість, невід'ємна характеристика психічно здорової людини;

в) лінійний процес, у ньому бувають підйоми, спади, плато;

г) діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей

■ *Творча особистість – це:*

- а) індивід, в якому раціонально поєднано репродуктивні, частково пошукові та творчі завдання;
- б) особистість, у якої поєднується внутрішня потреба творити із розумінням суті справи, знаннями та вміннями, відповідною обдарованістю;
- в) певний фіксований набір суттєвих, таких, що повторюються, соціальних властивостей особистості, що виявляються у її свідомості та поведінці;
- г) суб'єкт власної життєдіяльності, суспільна істота, наділена свідомістю і представлена психологічними характеристиками, які є стійкими, соціально зумовленими, виявляються у суспільних зв'язках, відносинах з навколишнім світом, іншими людьми, визначають поведінку людини

■ *Педагогіка творчості – це:*

- а) процес передачі й активного засвоєння знань, умінь і навичок, а також способів пізнавальної діяльності, необхідних для здійснення безперервної освіти людини;
- б) процес розвитку людини як залежної від цілеспрямованих впливів, так і різноманітних впливів навколишнього середовища;
- в) процес і результат засвоєння системи знань, вироблення вмій і навичок, що забезпечує певний рівень розвитку пізнавальних потреб і здібностей людини і його підготовку до того, або іншого виду практичної діяльності;
- г) галузь загальної педагогіки, яка вивчає закони та закономірності: формування творчої особистості, розвитку та саморозвитку її творчих можливостей в процесі освіти та навчання; створення психолого педагогічних умов для прояву творчого потенціалу особистості в суспільно корисних і індивідуально-значущих для неї видах життєдіяльності

Основні категорії педагогіки творчості:

- а) творчість, творче мислення, буття, вільне виховання, середовище, спадковість;
- б) творча особистість, взаємодія, спілкування, взаємовплив, співробітництво;
- в) творчість, соціалізація особистості, розвиток, знання, вміння й навички;
- г) творчість, творча діяльність, педагогічна творчість, творча особистість.

■ *Дайте назву таким процесам:*

а) засіб реалізації творчих можливостей особистості;

б) цілеспрямована діяльність спеціаліста, що сприяє творчому розвитку кожного учня та передбачає використання нових освітніх технологій з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, вміння діагностувати та оцінювати результати власної праці, проводити рефлексію професійної діяльності;

в) творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей. Такі здібності є незалежним фактором, елементом обдарованості;

г) процес формування творчої особистості дитини в її навчально виховній взаємодії з педагогом.

Поміркуйте над нижче наведеними висловами та зробіть власне їх обґрунтування.

- Всі ми, на жаль, не однаково пристосовані до всіх справ (Проперцій).
- Творчість! Лише вона здатна вберегти від мук і зробити життя легше! (Ф. Ніцше).
- Радість можна знайти лише у творчості – все інше тлінне і незначуще (А. Коні).
- Творці великих ідей завжди зі зневагою ставляться до своєї творчості і не схильні думати про його подальший шлях (Л. Шестов).
- Людські дарування подібні деревам: кожне володіє особливими властивостями і приносить властиві тільки йому плоди (Ф. Ларошфуко).
- Порив до творчості може так само легко згаснути, як і виник, якщо залишити його без їжі (К. Паустовський).
- Завжди залишатися незадоволеним: в цьому суть творчості (Ж.Ренар).